

Υπόθεση C-13/20**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία καταθέσεως:**

14 Ιανουαρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Cour d'appel de Bruxelles

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

20 Δεκεμβρίου 2019

Εκκαλούσα:

Top System

Εφεσίβλητο:

Βελγικό Δημόσιο

1. Αντικείμενο και πραγματικά περιστατικά της διαφοράς

- 1 Η υπηρεσία επιλογής και προσανατολισμού του προσωπικού των δημοσίων φορέων (στο εξής: Selor) διαθέτει ένα επιγραμμικό σύστημα υποβολής υποψηφιοτήτων.
- 2 Η εταιρία Top System (στο εξής: Top System) αναπτύσσει προγράμματα πληροφορικής. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδίασε το δικό της «Top System Framework» (στο εξής: TSF). Το TSF βασίζεται στο «.NET Framework» της Microsoft, μια εργαλειοθήκη που διευκολύνει το έργο των προγραμματιστών, στο οποίο το TSF προσέθεσε συμπληρωματικές λειτουργίες και βελτιώσεις.
- 3 Για να μπορεί η Selor να επεξεργάζεται τις υποψηφιότητες που υποβάλλονται ηλεκτρονικά, η Top System δημιούργησε, κατόπιν σχετικού αιτήματος της Selor, διάφορες νέες εφαρμογές (στο εξής: εφαρμογές Selor), μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η εφαρμογή «Selor Web Access» (SWA), που παρουσιάστηκε τον Μάρτιο του 2004.

- 4 Οι εφαρμογές Selor αποτελούνται, αφενός, από στοιχεία που έχουν δημιουργηθεί κατά τρόπο «εξατομικευμένο» για την ικανοποίηση των αναγκών και των απαιτήσεων της Selor και, αφετέρου, από στοιχεία που προήλθαν από το TSF.
- 5 Η Top System και η Selor συνεργάζονται εδώ και πολλά έτη. Κατόπιν επανειλημμένων δυσλειτουργιών, η Selor αποφάσισε να αναζητήσει μόνη της λύσεις σε αυτές. Στις αρχές του 2019, η Top System διαπίστωσε ότι είχαν γίνει τεχνικές παρεμβάσεις στο TSF που είχε εγκατασταθεί με τις εφαρμογές Selor.
- 6 Με διάταξη της 2ας Φεβρουαρίου 2019, ο πρόεδρος του tribunal de commerce de Bruxelles (δικαστηρίου εμπορικών διαφορών Βρυξελλών) έκανε δεκτό το αίτημα της Top System περί διεξαγωγής «saisie-description» [συντηρητικής «κατάσχεσης-περιγραφής» σε υποθέσεις προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας].
- 7 Στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης αναφέρονται τα εξής:

«Από την ανάλυση των κατασχθέντων δεδομένων προκύπτει ότι η Selor προέβη στην αντίστροφη μεταγλώττιση των βιβλιοθηκών αντικειμένων της Top System, με σκοπό την επαναδημιουργία των πηγαίων κωδίκων· για τον σκοπό αυτό, κατά πάσα πιθανότητα η Selor χρησιμοποίησε εργαλείο όπως το «Reflector» (του οποίου η Selor διαθέτει τουλάχιστον ένα αντίγραφο στη θέση εργασίας του [X]) (...)

Διαπιστώσαμε δύο συγκεκριμένα παραδείγματα πηγαίων κωδίκων στους οποίους πραγματοποιήθηκε αλλαγή στις 19 Δεκεμβρίου 2008· κατά το χρονικό αυτό σημείο όλα τα αρχεία του εν λόγω φακέλου τροποποιήθηκαν: διαπιστώσαμε ότι όλες οι παραπομπές προς τον δυαδικό κώδικα της «Top System» τροποποιήθηκαν σε παραπομπές προς τον πηγαίο κώδικα που είχε προστεθεί εκείνη την ημέρα» .
- 8 Στις 6 Ιουλίου 2009, η Top System ενήγαγε το βελγικό Δημόσιο ζητώντας τα ακόλουθα:
 - να αναγνωριστεί ότι έγινε αντίστροφη μεταγλώττιση του TSF από τη Selor, κατά παραβίαση των αποκλειστικών δικαιωμάτων της Top System, γεγονός που συνιστά προσβολή δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, και
 - να υποχρεώσει το Βελγικό δημόσιο να καταβάλει αποζημίωση στην Top System για την αντίστροφη μεταγλώττιση και την αντιγραφή των πηγαίων κωδίκων του TSF.
- 9 Με απόφαση της 19ης Μαρτίου 2013, το tribunal de première instance de Bruxelles (πρωτοβάθμιο δικαστήριο των Βρυξελλών) απέρριψε την αγωγή ως αβάσιμη.
- 10 Η Top System άσκησε έφεση ενώπιον του cour d'appel de Bruxelles (εφετείου Βρυξελλών) ζητώντας να γίνει δεκτή η ασκηθείσα αγωγή της.

2. Επίμαχες διατάξεις

Οδηγία 91/250/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Μαΐου 1991 για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

- 11 Το άρθρο 4 ορίζει τα εξής:

«Πράξεις που υπόκεινται σε άδεια του δικαιούχου

Με την επιφύλαξη των άρθρων 5 και 6, στα αποκλειστικά δικαιώματα του δικαιούχου κατά την έννοια του άρθρου 2, περιλαμβάνεται το δικαίωμα να πραγματοποιεί ή να παρέχει άδεια για:

α) οριστική ή προσωρινή αναπαραγωγή του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει. Εφόσον η φόρτωση, η εμφάνιση στην οθόνη, η εκτέλεση, η μεταβίβαση ή η αποθήκευση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή απαιτούν τέτοια αναπαραγωγή, οι πράξεις αυτές υπόκεινται σε άδεια εκ μέρους του δικαιούχου·

β) μετάφραση, προσαρμογή, διαρρύθμιση ή οποιαδήποτε άλλη μετατροπή του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή και αναπαραγωγή των αποτελεσμάτων του, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων του προσώπου που τροποποιεί το πρόγραμμα·

[...].»

- 12 Το άρθρο 5 ορίζει τα εξής:

«Εξαιρέσεις από τις πράξεις που υπόκεινται σε άδεια

1. Ελλείψει ειδικών συμβατικών διατάξεων, δεν απαιτείται η άδεια του δικαιούχου για τις πράξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 4 στοιχεία α' και β', όταν αυτές είναι αναγκαίες για την κατά προορισμό χρησιμοποίηση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από το πρόσωπο που το απέκτησε νομίμως, συμπεριλαμβανομένης της διόρθωσης σφαλμάτων.

[...].»

- 13 Το άρθρο 6 ορίζει τα εξής:

«Αντίστροφη μεταγλώττιση

1. Δεν απαιτείται άδεια του δικαιούχου εφόσον η αναπαραγωγή του κώδικα και η τροποποίηση της μορφής του κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχεία α' και β', είναι αναγκαίες για να ληφθούν οι απαραίτητες πληροφορίες προκειμένου να επιτευχθεί διαλειτουργικότητα ενός ανεξάρτητα δημιουργηθέντος προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή με άλλα προγράμματα, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) οι πράξεις αυτές πραγματοποιούνται από τον κάτοχο άδειας εκμετάλλευσης ή άλλο πρόσωπο που έχει δικαίωμα χρήσης αντιγράφου του προγράμματος ή για λογαριασμό τους από πρόσωπο που έχει σχετική άδεια·

β) οι αναγκαίες πληροφορίες για την επίτευξη της διαλειτουργικότητας δεν έχουν ήδη καταστεί ευκόλως και ταχέως προσιτές στα πρόσωπα που αναφέρονται στο στοιχείο α' και

γ) οι πράξεις αυτές περιορίζονται στα μέρη του πρωτότυπου προγράμματος που είναι αναγκαία για την επίτευξη της διαλειτουργικότητας.

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δεν επιτρέπουν οι πληροφορίες που ελήφθησαν κατ' εφαρμογή της:

α) να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς εκτός της επίτευξης της διαλειτουργικότητας του ανεξάρτητα δημιουργηθέντος προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή·

β) να ανακοινωθούν σε άλλους, εκτός από τις περιπτώσεις που τούτο απαιτείται για να επιτευχθεί η διαλειτουργικότητά του ανεξάρτητα δημιουργηθέντος προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ή γ) να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη, παραγωγή ή εμπορία προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή του οποίου η έκφραση παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες, ή για οιαδήποτε άλλη πράξη που προσβάλλει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

3. Σύμφωνα με τις διατάξεις της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν μπορεί να ερμηνευθούν έτσι ώστε να επιτρέπεται η εφαρμογή του κατά τρόπο που προσβάλλει αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του δικαιούχου ή έρχεται σε σύγκρουση με τη συνήθη εκμετάλλευση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή.»

3. Οι θέσεις των διαδίκων

Η θέση της Selor

- 14 Η Selor αναγνωρίζει ότι προέβη σε αντίστροφη μεταγλώττιση τμήματος του TSF, οι λειτουργίες του οποίου ήταν ενσωματωμένες στις εφαρμογές Selor, με σκοπό την απενεργοποίηση μιας ελαττωματικής λειτουργίας.
- 15 Η Selor προβάλλει, κυρίως, ότι οι συμβατικές διατάξεις που διέπουν τις σχέσεις της με την Top System συνεπάγονται την παραίτηση της Top System από τη δυνατότητα να επικαλεσθεί τα οικεία δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για οποιαδήποτε χρήση των εφαρμογών. Η Selor συνάγει εξ αυτού ότι διαθέτει δικαίωμα προσβάσεως στους πηγαίους κώδικες όλων των εφαρμογών που έχουν

παρασχεθεί από την Top System, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας άμεσης προσβάσεως της ίδιας μέσω αντίστροφης μεταγλώττισης.

- 16 Επικουρικώς, η Selor διατείνεται ότι η αντίστροφη μεταγλώττιση είναι νομικά επιτρεπτή για τη διόρθωση σφαλμάτων, σύμφωνα με την οδηγία 91/250. Κατά την Selor, τα σχεδιαστικά σφάλματα στο πρόγραμμα που είχε σχεδιαστεί από την Top System (και συγκεκριμένα σε δύο εφαρμογές του προγράμματος TSF), καθώς και η έλλειψη αποκρίσεως της τελευταίας για την εξεύρεση λύσεως στα προβλήματα τα οποία είχε ήδη επισημάνει, καθιστούσαν αδύνατη την κατά προορισμό χρησιμοποίηση του προγράμματος, γεγονός που δικαιολογούσε την αντίστροφη μεταγλώττιση. Η Selor επικαλείται ομοίως το δικαίωμα «παρατηρήσεως, μελέτης ή δοκιμής της λειτουργίας» του προγράμματος «προκειμένου να εντοπισθούν οι ιδέες και οι αρχές» που αποτελούν τη βάση των σχετικών λειτουργιών του TSF με σκοπό την άρση των προβλημάτων που προκαλούσαν (άρθρο 5, παράγραφος 3 της οδηγίας 91/250).

Top System

- 17 Η Top System προσάπτει στην Selor ότι προέβη στην αντίστροφη μεταγλώττιση του προγράμματός της TSF χωρίς να διαθέτει σχετική προς τούτο άδεια, είτε συμβατικώς είτε εκ του νόμου. Κατά τα λοιπά διευκρινίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, διαφωνεί με τον ισχυρισμό ότι «άλλο πράγμα είναι οι εφαρμογές και άλλο το Framework TSF». Υποστηρίζει ότι το TSF δεν αναπτύχθηκε για τη Selor ούτε χρηματοδοτήθηκε από την τελευταία, αντιθέτως, το TSF συνιστά δημιούργημα που αναπτύχθηκε εσωτερικά στην Top System, στην οποία και ανήκει εξ ολοκλήρου.
- 18 Όσον αφορά τη νομική δυνατότητα της Selor να προβεί σε αντίστροφη μεταγλώττιση, η Top System ισχυρίζεται ότι η ενέργεια αυτή είναι δυνατή μόνον για τη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας των προγραμμάτων (άρθρο 6 της οδηγίας) και όχι για τη διόρθωση σφαλμάτων (άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας), την ύπαρξη των οποίων εξάλλου αμφισβητεί. Εάν το εφετείο προσανατολίζεται σε ερμηνεία της επίμαχης διατάξεως (με την οποία μεταφέρεται στην έννομη τάξη το άρθρο 5 της οδηγίας) κατά την οποία θα επιτρεπόταν η διόρθωση σφαλμάτων, η Top System ζητεί την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επικουρικώς, η Top System προβάλλει ότι, εάν στην τελευταία αυτή περίπτωση η αντίστροφη μεταγλώττιση κριθεί δικαιολογημένη, τότε αυτή θα πρέπει να τελείται υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 6 της οδηγίας.
- 19 Όσον αφορά την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας, η Top System υποστηρίζει ότι η αντίστροφη μεταγλώττιση δεν πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά σε περιβάλλον δοκιμών, αλλά και σε περιβάλλον ανάπτυξης από τους προγραμματιστές της Selor.

4. Εκτίμηση του εφετείου

- 20 Το εφετείο υπογραμμίζει ότι η Top System δεν παρέδωσε το σύνολο των πηγαίων κωδίκων των εφαρμογών Selor.
- 21 Σε περίπτωση πλημμελούς εκτελέσεως της συμβάσεως, η Selor όφειλε, ωστόσο, να οχλήσει την Top System για τη διαβίβαση των πηγαίων κωδίκων και όχι να προβεί στην αντίστροφη μεταγλώττιση του πηγαίου κώδικα. Απόκειται επομένως στην Selor να αποδείξει ότι συνέτρεχαν οι νόμιμοι όροι για την εκτέλεση αντίστροφης μεταγλώττισης, κατά το μέτρο που δεν απαίτησε από την Top System να της μεταβιβάσει τους πηγαίους κώδικες στους οποίους είχε δικαίωμα προσβάσεως βάσει της συμβάσεως και έθεσε εαυτήν σκοπίμως εκτός του πλαισίου εκτελέσεως της συμβάσεως.
- 22 Το cour d'appel (εφετείο) εκθέτει εν συντομία τις θέσεις των διαδίκων. Κατά την Top System, σε δύο μόνον περιπτώσεις είναι η δυνατή η αντίστροφη μεταγλώττιση: στην περίπτωση που έχει χορηγηθεί άδεια του δικαιούχου και στην περίπτωση έρευνας της διαλειτουργικότητας (άρθρο 6 της οδηγίας). Αντιθέτως, η αντίστροφη μεταγλώττιση δεν επιτρέπεται με σκοπό τη διόρθωση σφαλμάτων, σε αντίθεση με όσα έκρινε η εκκαλούμενη απόφαση. Από την πλευρά της, η Selor υποστηρίζει ότι η διόρθωση σφαλμάτων μέσω της αντίστροφης μεταγλωττίσεως επιτρέπεται βάσει της διατάξεως του εθνικού δικαίου (με την οποία μεταφέρεται στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας), κατά το μέτρο που η εν λόγω διάταξη επιτρέπει τη διενέργεια όλων των ενεργειών που προβλέπονται στο άρθρο 4, στοιχείο β', της οδηγίας και, ως εκ τούτου, πέραν της μεταφράσεως, της προσαρμογής, της διαρρυθμίσεως, «οποιαδήποτε άλλη μετατροπή του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή και αναπαραγωγή των αποτελεσμάτων του».
- 23 Το εφετείο κρίνει ότι η υπό κρίση υπόθεση δεν εμπίπτει στην εξαίρεση του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας. Η εν λόγω διάταξη επιτρέπει στο πρόσωπο που έχει δικαίωμα χρήσης του αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή αποκλειστικά και μόνο να παρακολουθεί, να μελετά ή να δοκιμάζει τη λειτουργία του προγράμματος, προκειμένου να εντοπίσει τις ιδέες και τις αρχές που αποτελούν τη βάση οποιουδήποτε στοιχείου του προγράμματος, εάν οι ενέργειες αυτές γίνονται κατά τη διάρκεια πράξης φόρτωσης, εμφάνισης στην οθόνη, εκτέλεσης, μεταβίβασης ή αποθήκευσης του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή την οποία δικαιούται να διενεργήσει. Το cour d'appel (εφετείο) κρίνει ότι η αντίστροφη μεταγλώττιση που διενεργήθηκε από τη Selor προφανώς υπερβαίνει το εν λόγω πλαίσιο.
- 24 Επομένως, το κρίσιμο ζήτημα είναι κατά πόσον η αντίστροφη μεταγλώττιση του συνόλου ή τμήματος προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή συνιστά μία από τις ενέργειες που προβλέπονται στο άρθρο 4, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 91/250, στις οποίες μπορεί να προβεί ο νόμιμος χρήστης ενός προγράμματος με σκοπό τη διόρθωση σφαλμάτων.

- 25 Ούτε το γράμμα της οδηγίας ούτε η υφιστάμενη νομολογία παρέχουν επαρκείς διευκρινίσεις προκειμένου να δοθεί απάντηση σε αυτό το νέο ζήτημα ερμηνείας που αφορά την εν λόγω οδηγία, το οποίο έχει γενικότερη σημασία για την ενιαία εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

5. Προδικαστικά ερωτήματα

- 26 Το cour d'appel (εφετείο) υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα
- Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/250/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1991, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, την έννοια ότι πρόσωπο που απέκτησε νομίμως πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή επιτρέπεται να προβεί στην αντίστροφη μεταγλώττιση του συνόλου ή τμήματος του προγράμματος, εφόσον η εν λόγω αντίστροφη μεταγλώττιση είναι αναγκαία για να μπορέσει να διορθώσει σφάλματα που επηρεάζουν τη λειτουργία του προγράμματος, ακόμα και εάν η διόρθωση συνεπάγεται την απενεργοποίηση λειτουργίας που επηρεάζει την ορθή λειτουργία της εφαρμογής της οποίας αποτελεί μέρος το εν λόγω πρόγραμμα;
 - Σε περίπτωση καταφατικής απάντησής στο ερώτημα αυτό, πρέπει επίσης να πληρούνται οι όροι του άρθρου 6 της οδηγίας ή τυχόν άλλοι όροι;